

o fond, který odpovídá orientaci archivu. Jako různorodý soubor dokladů však neobsahuje dokumentaci doposud neznámých pramenů, jde převážně o přetisk již publikovaných textů. Přínos se ale jeví v tom, že německým i českým čtenářům se dostává do rukou reprezentativní publikace o osudu sudetských Němců v podobě, v jaké Sudetoněmecký archiv vytvářel své soubory dokumentace.

Andrej Sulitka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Annegret Haase et al. (eds.), RESIDENTIAL CHANGE AND DEMOGRAPHIC CHALLENGE. THE INNER CITY OF EAST CENTRAL EUROPE IN THE 21ST CENTURY. Ashgate, Farnham – Burlington 2011, 355 s.–

Publikace *Residential Change and Demographic Challenge* s podtitulem *The Inner City of East Central Europe in the 21st Century* je zdařilým dílem početného kolektivu odborníků působících v řadě německých, českých, polských a britských vědeckých institucí, které v letech 2006–2009 spojoval projekt podporovaný nadací Volkswagen Stiftung. Kolektiv osmnácti sociologů, urbánních geografů, etnologů a antropologů ze čtyř evropských zemí se podílel na vzniku této knihy zkoumající problematiku města a demografie ve vzájemné interakci. Badatele z České republiky zastupují geografové a etnologové Petr Klusáček, Jana Mair, Stanislav Martinát, Jana Pospíšilová, Zdeněk Uherek, Antonín Vaishar a Jana Zapletalová, jejich polské kolegy Adam Bierzyński, Maja Grabkowska, Iwona Saganová a Gregorz Węclawowicz, britské badatele Ray Hall a Philip E. Ogden a představitele

sociologie a geografie z Německa Katrin Grossmannová, Annegret Haaseová, Sigrun Kabischová, Annett Steinführerová a Andreas Maas.

Jednotlivé kapitoly publikace jsou pod taktovkou editorů Annegret Haaseové, Annett Steinführerové, Sigrun Kabischové, Katrin Grossmannové a Raye Halla poskládány do podoby detailní mozaiky metodologických východisek, teoretických konceptů a především analýzy empirických výzkumů proměn sídelních struktur v kontextu různých demografických ukazatelů. Autoři svou pozornost překvapivě zaměřují nikoli na hlavní města, ale spíše na tzv. města druhého řádu (*second-order cities*) s postsocialistickou minulostí z východní části střední Evropy. Empirická data byla nasbírána konkrétně v polských městech Gdaňsku a Lodži a v českých městech Brně a Ostravě. Hlavní díl pozornosti je věnován zejména jejich centrálně položeným městským částem (*the inner city*). Ostatně jen samotnému pojmu *the inner city* vyhrazují socioložka Sigrun Kabischová a geografka Iwona Saganová samostatnou kapitolu, kde upozorňují na fakt, že lze tento termín vnímat v rámci západoevropského a východo-středoevropského kontextu odlišně.

Autoři si v publikaci *Residential Change and Demographic Challenge* kladou otázku, zda a jak ovlivňují probíhající změny v demografickém chování lidí způsob, jakým lidé žijí, respektive podobu rezidenčních areálů a městské zástavby. Zohledňují se faktory jako velikost rodin, odkládání vstupu do manželství a založení rodiny, nárůst rozvodovosti, zvyšování počtu neúplných rodin s jedním rodičem nebo třeba prodlužující se délka lidského života. Jedním z klíčových dopadů těchto změn může být třeba nárůst počtu domácností a vyšší rozmanitost jejich

typů. Podle analytických dat z výzkumů zde zveřejněných projdou lidé za svůj život větším počtem typů domácností, než tomu bylo kdy v minulosti. Kromě populačního poklesu či státní populace si autoři všimají též souběžně působících procesů jejího omlazování, což je dáno příchodem mladých studentů a lidí ve středním věku do měst. Hlavními argumenty pro přesídlení do centra města jsou především funkční výhody této lokace. Protože se omlazování zvyšuje rezidenční mobilita, dá se očekávat, že se budou centrálně položené městské části dále proměňovat.

Výzkumníci se zde věnují socialistickému dědictví a dopadům politických změn na města a městskou populaci na východě střední Evropy a taktéž srovnávají znaky reurbanizačních procesů, které započaly v západoevropských městech o celé dekády dříve než v jejich postsocialistických českých a polských protějšcích. Podrobně rozebírají nejruznější rezidenční vzory přetrvávající ve zkoumané oblasti (např. třígenerační domácnosti), které v nějaké formě existovaly během státního socialismu nebo také před 2. světovou válkou, ale jejichž charakter byl změněn během postsocialistické transformace (např. socioetnická exkluze Romů v českých městech), nebo rozvinuté jako důsledek této transformace (např. koncentrace studentů na privátech, v nerodinných domácnostech).

Publikace je cenným příspěvkem v oblasti urbánní sociologie a etnologie. Neměl by si ji nechat ujít nikdo, koho zajímají vlivy obecných sociálních trendů ve společnosti (tedy zejména demografické změny) na způsob, jakým lidé obývají městská centra a jak tím mění jejich postsocialistickou podobu.

Jana Virágová
(Ústav evropské etnologie MU, Brno)

Vlastimil Havlík, DUŠAN SAMUEL JURKOVIČ. PROJEKTY, REKONSTRUKCE A STAVBY (NEJEN) NA NÁCHODSKU. Město Nové Město nad Metují, Městská knihovna a Poznávání – občanské sdružení Nové Město nad Metují 2012, brož., obr. přílohy, 143 s.–

Práce vychází jako 6. svazek Kulturních tradic Novoměstska za finanční podpory Královéhradeckého kraje v nákladu 500 ks. Nevelký formát v sobě ukrývá publikaci po stránce grafické velmi působnou a po odborné stránce fundovanou.

Osmnáct kapitol seznamuje čtenáře s osobností stavitele a především s jeho jednotlivými stavbami. Úvodní kapitola věnovaná pramenům připomíná, že kromě hmotných staveb mnoho archivů spravuje stavební plány, nákresy, fotografie a dokumentaci, ale existují i písemné prameny a literatura. Autor použil velké množství pramenů, z nichž část představuje v obrazové příloze. Historické fotografie doplněné pohledem na současný stav jsou velmi zajímavé a svědčí o převládající péči, která je Jurkovičovým stavbám dnes věnována.

Dušan Samuel Jurkovič (1868–1947) patří k nejvýraznějším osobnostem české architektury přelomu a prvních desetiletí 20. století, ovlivněných tradičním uměním. Jednotlivé kapitoly věnované konkrétním projektům postihují i šíři Jurkovičova zájmu. Od obytných vil (pro R. Bartelmuse na Rezku, Theodoru Němcovou v Jičíně), přes návrhy na dělnickou kolonii, turistickou útulnu, rozhlednu, rekonstrukci zámku, zámeckou zahradu, hájovnu, až k interiérovým plánům. Jak odráží titul publikace, autor se neomezil jen na Náchodsko (i když z něho čerpal nejvíce), ale popisuje např. zbraslavský zámek u Prahy nebo projekty